

KESKUSTELUOPAS

Näin järjestät tulevaisuuskeskustelun Ilmiöasemalla

**Diakonissa-
laitos**

KESKUSTELUOPPAAN SISÄLTÖ:

- 3 Mistä on kyse?
- 3 Miksi Diakonissalaitos haluaa kerätä signaaleja ja mitä signaaleilla tehdään?
- 3 Miten signaalien keruu tapahtuu?
- 4 Mitä sinun toimipisteeltäsi tarvitaan?
- 4-9 Näin järjestät tulevaisuuskeskustelun omassa toimipisteessäsi
- 10-11 Ohjeita kirjurille ja fasilisaattorille

Tervetuloa mukaan Diakonissalaitoksen Ilmiöasema-työhön!

Diakonissalaitoksen toimipisteet toimivat nyt myös Ilmiöasemina, joissa keskustellaan tulevaisuudesta.

Kaikille hyvän ja ihmisarvoisen tulevaisuuden rakentamiseen Suomessa tarvitaan ihan jokaisen ajatuksia.

Tässä keskusteluoppaassa kerrotaan miten järjestät tulevaisuuskeskustelun toimintaanne osallistuvien ihmisten kanssa.

Kiitos, että olet mukana!

Mistä on kyse?

Diakonissalaitos aloittaa ihmisarvosignaalien keruun yhdessä asiakkaidensa kanssa. Tämän työn avulla keräämme signaaleja, eli merkkejä ja viestejä ihmisarvoisesta tulevaisuudesta niiltä ihmisiltä, jotka harvoin pääsevät tulevaisuuskeskustelussa ääneen: omilta asiakkailtamme. Työstä on tarkoitus tulla pysyvä osa Diakonissalaitoksen toimintaa, ja sitä voidaan tehdä eri muodoissa ja menetelmillä myöhemmin. Tässä oppaassa kerrotaan, miten järjestät tulevaisuuskeskustelun ensimmäistä kertaa omassa toimipisteessänne.

Miksi Diakonissalaitos haluaa kerätä signaaleja ja mitä signaaleilla tehdään?

Tulevaisuus ei vain tapahdu, vaan se rakennetaan – niiden ajatusten pohjalta, mitä ihmisillä nyt on. Pyrimme tämän työskentelyn avulla löytämään tapoja merkitykselliseen osallistumiseen yhteiskunnan toivottavan tulevaisuuden rakentamiseen. Menneisyys on ihmisten rakentama kuten tulevakin. Diakonissalaitoksen asiakkailla on tarjottavanaan tulevaisuuteen arvokkaita näkökulmia, jotka usein jäävät kuulematta. Ilmiöasema-työssä keräämme näitä näkökulmia asiakkailtamme ja viemme niitä päättäjille, laajemmin suomalaiseen tulevaisuuskeskusteluun sekä myös Diakonissalaitoksen oman työn suunnitteluun.

Miten signaalien keruu tapahtuu?

Signaalien keruu voi jatkossa tapahtua monin eri tavoin ja painottua myös eri asiakas- ja osallistujaryhmiimme. Nyt työ aloitetaan järjestämällä tulevaisuuskeskusteluja eri toimipisteissämme ja käsissäsi oleva opas ohjaa tähän työhön. Nyt järjestettävät tulevaisuuskeskustelut on muotoiltu niin, että ne toimisivat mahdollisimman monelle eri ryhmälle. Mikäli koet, että tulevaisuuskeskustelu tässä muodossa ei sovi omille asiakkaillesi, ei huolta. Pyrimme siihen, että tulevaisuudessa jokainen asiakasryhmämme pääsee ääneen eri projekteissa!

Mitä sinun toimipisteeltäsi tarvitaan?

Toimipisteeltäsi tarvitaan keskustelulle fasilitaattori ja kirjuri, sopiva tila 3-15 osallistujalle, tietokone keskustelun kirjaamista varten ja videon näyttämiseen. Varaa aikaa 1,5 tuntia ja kutsu ihmiset mukaan. Kutsut, raportointipohja ja osallistujille jaettava tietoisuus-flaijeri löytyvät keskusteluoppaan liitteistä ja voit printata ne itsellesi ja osallistujille. Voit varata myös tarjottavaa keskustelijoille sekä maalarinteipin ja tussin, joilla oman etunimen voi merkitä rintaan ennen keskustelua.

Näin järjestät tulevaisuuskeskustelun omassa toimipisteessäsi

1.

VALMISTAUTUMINEN

- Kerää tiimi
- Valitse ajankohta ja kutsu osallistujat
- Valitse tila
- Valitse miten näytät osallistujille videon
- Tulosta flaijeri osallistujille
- Kirjurille: Kopioi itsellesi keskustelun raportointipohja
- Valmistele kahvit tai muu tarjottava

s.5

2.

KESKUSTELUN VETÄMINEN

- Keskusteluun valmistautuminen ja lämmittely
- Keskustelu
- Lopetus
- Ohjeita fasilitaattoreille
- Ohjeita kirjurille

s.6

3.

LOPUKSI JA YHTEYSTIEDOT

Kiitokset ja keneen ottaa yhteyttä jos tulee lisäkysymyksiä.

s.11

LIITTEET

Kutsu

Flaijeri

Video

1. VALMISTAUTUMINEN

A) Kerää tiimi

Tulevaisuuskeskustelun järjestämiseen tarvitaan 1 fasilitaattori ja 1 kirjuri. Vaikka et olisi aiemmin vetänyt keskusteluja, nyt on hyvä tilaisuus kokeilla!

B) Valitse ajankohta ja kutsu osallistujat

Ensimmäiset tulevaisuuskeskustelut järjestetään 16.1.-24.2.2023. Valitkaa omalle tiimillenne sopiva ajankohta ja kutsukaa osallistujat mukaan. Yksi keskustelu kestää n. 1,5 tuntia. Tämän keskusteluoppaan liitteenä löydätte printattavan kutsun toimipisteenne seinälle ja/tai jaettavaksi jonka voitte täydentää oikeilla päivämäärillä. Lisäksi liitteessä on myös tekstiviestiksi tai Whatsapp-viestiksi sopiva kutsu, sekä sähköpostikutsu.

C) Valitse tila

Tilaksi keskustelulle sopii parhaiten tila, jossa osallistujat pääsevät istumaan rennosti ringissä tai esimerkiksi sohvilla ja nojatuoleilla.

D) Tulosta osallistujille flajeri

Oppaan liitteenä on flajeri, jonka voitte printata ja jakaa osallistujille kun keskustelu alkaa. Flajerista selviää yhdellä silmäyksellä, mistä Ilmiöasema-työssä ja keskustelussa on kyse. Flajerin avulla voitte käydä läpi myös keskustelun pelisäännöt.

Keskustelun pelisäännöt

Kuuntelemme keskustelunvetäjän ohjeita. Hän kertoo miten keskustelu etenee esittämällä kysymyksiä ja jakamalla puheenvuoroja.

Antakaa toisillenne tilaa puhua ja pohtia. Kuunnelkaa toisianne rauhassa.

Olemme kiinnostuneita toistemme kokemuksista ja ajatuksista, vaikka ne olisivat erilaisia kuin omamme. Voin aina myös pyytää jos jokin on epäselvää "Kertoisitko lisää ajatuksistasi?" tai "Kertoisitko tarkemmin mitä tarkoitat?"

Jaamme keskustelussa ajatuksiamme. Hyvä keskustelu syntyy rohkeudesta sanoa ääneen.

E) Valitse miten näytät osallistujille videon

Olemme kuvanneet osallistujille videon tueksi keskustelun aloittamiseen. Videolla Diakonissalaitoksen työntekijä käy malliksi tulevaisuuskeskustelua asiakkaidenne kanssa. Video kestää neljä minuuttia ja se näytetään keskustelun alkajaisiksi virittämään ja kannustamaan keskusteluun. Video on myös oppaan liitteenä.

F) Kirjurille: Kopioi itsellesi keskustelun raportointipohja

Keskusteluoppaan liitteenä on raportointipohja keskustelua varten. Kopio se omalle tietokoneellesi tekstinkäsittelyohjelmaan ja kirjaa keskustelu ohjeiden mukaan pohjaan keskustelun aikana.

G) Valmistele kahvit tai muu tarjottava

On mukavaa, jos keskustelijoille voidaan tarjota toimipisteessä kahvit pienen purtavan esim. keksien tai muun vastaavan kera. Turvallinen ilmapiiri syntyy, kun ihmiset kokevat olonsa huomioiduiksi ja tervetulleiksi.

2. KESKUSTELUN VETÄMINEN

Tulevaisuuskeskustelun vetäminen onnistuu alla olevan rungon avulla. Tämän osion lopussa on vinkkejä sekä fasilitaattorille että kirjurille.

Keskustelussa on neljä teemaa:

- Tulevaisuuden hahmottaminen ja merkitys
- Arki ja elämä Suomessa
- Huolet ja toivo
- Toimijuus

Tavoitteena on käydä läpi teemat kaikilla annetuilla kysymyksillä. Jos tuntuu että on aikaa ja tilaa, voitte käsitellä myös syventäviä kysymyksiä. Fasilitaattorin tehtävänä on huolehtia, että aika riittää. Voitte toki jatkaa keskustelemista yli sovitun ajankin, jos se sopii osallistujille.

KESKUSTELUUN VALMISTAUTUMINEN JA LÄMMITTELY (25 MIN.)

A) Toivota tervetulleeksi, tarjoa kahvit ja jaa flaijeri

Osallistujat saapuvat paikalle ja ottavat kahvia, teetä tai muuta pientä tarjottavaa. Osallistujat asettautuvat mukavasti. Samalla heille jaetaan flaijerit, joihin on koottu olennaisimmat tiedot keskustelusta.

Laitetaan maalarinteipillä nimilappu rintaan, jos ei olla tuttuja.

B) Aloittakaa keskustelu esittäytymisillä ja kuulumisilla

Fasilitaattori toivottaa osallistujat tervetulleeksi tulevaisuuskeskusteluun. Esittäydytään, kerrotaan etunimi ja ikä (ikä on tärkeää aineiston tutkimuksen näkökulmasta). Lämmittelyksi ja "jään murtamiseksi" pyydetään osallistujia kertomaan, millaisesta päivästä ja tunnelmista he saapuvat tähän keskusteluun.

C) Käykää läpi, miksi tänään ollaan koolla ja mitkä ovat keskustelun pelisäännöt

Fasilitaattori pyytää kaikkia ottamaan esiin flaijerin. Käydään siitä kohta kohdalta läpi: mitä tänään ollaan tekemässä, miksi, mitä keskustelun tuloksilla tehdään ja keskustelun pelisäännöt.

FLAIJERI

Miksi keskustelu järjestetään?

Keskustelun avulla Diakonissalaitos kerää signaaleja ja ajatuksia tulevaisuudesta tavallisilta ihmisiltä. Tämä tulevaisuuskeskustelu on todellista pioneerityötä, sillä yleensä keskustelu tulevaisuudesta on varattu yhteiskunnan päätöksentekijöille. Kaikille hyvän ja ihmisarvoisen tulevaisuuden rakentamiseen tarvitaan kuitenkin jokaisen ääntä. Toivottu tulevaisuus rakennetaan yhdessä.

Mihin keskustelussa syntyneitä ajatuksia käytetään?

Keskustelussa syntyneet ajatukset kirjataan ylös. Kommentteja ei voi yhdistää kuitenkaan keneenkään henkilökohtaisesti, kirjurille kerrotaan vain etunimi ja ikä. Tulevaisuuskeskusteluja käydään useassa Diakonissalaitoksen toimipisteessä. Kun kaikki keskustelut on käyty, ne kerätään yhteen ja keskusteluista tehdään tulkinta siitä, millaiset asiat keskusteluissa tulevaisuudesta nousevat esiin ja mitä nämä asiat kertovat tulevaisuudesta. Nämä tulevaisuusterveiset viedään suomalaisille päätöksentekijöille. Valtionvarainministeriö saa yhteenvedon työn tuloksista ja hyödyntää tuloksia suunnitellessaan omaa toimintaansa kansalaisten kanssa. Diakonissalaitoksen omassa työssä tuloksia hyödynnetään myös vaikuttamistyössä sekä uusien projektien aloittamisessa.

Keskustelun pelisäännöt

Kuuntelemme keskustelunvetäjän ohjeita. Hän kertoo miten keskustelu etenee esittämällä kysymyksiä ja jakamalla puheenvuoroja.

Annamme toisillemme tilaa puhua ja pohtia. Kuuntelemme toisiamme rauhassa.

Olemme kiinnostuneita toistemme kokemuksista ja ajatuksista, vaikka ne olisivat erilaisia kuin omamme. Voin aina myös pyytää jos jokin on epäselvää "Kertoisitko lisää ajatuksistasi?" tai "Kertoisitko tarkemmin mitä tarkoitat?"

Jaamme keskustelussa ajatuksiamme. Hyvä keskustelu syntyy rohkeudesta sanoa ääneen.

D) Katsokaa yhdessä video

Videolla Diakonissalaitoksen työntekijä keskustelee tulevaisuuteen liittyvistä aiheista asiakkaidenne kanssa malliksi. Annetaan tarvittaessa tilaa ajatuksille ja tunteille, joita video herättää keskustelijoissa.

E) Ohjatkaa keskustelemaan parin kanssa: Missä tilanteessa itse viimeksi mietit tulevaisuutta? Mitä tilanteessa tapahtui? [Kirjuri valmistautuu.]

Osallistujat keskustelevat hetken pareittain, missä tilanteessa itse miettivät viimeksi tulevaisuutta.

VARSINAINEN TULEVAISUUSKESKUSTELU (60 MIN.)

Lämmittelyn ja parikeskustelun purku:

Missä tilanteessa itse viimeksi mietit tulevaisuutta? Mitä tilanteessa tapahtui? Kirjuri aloittaa kirjaamisen. (Tulevaisuuden hahmottaminen ja merkitys)

Jaetaan koko porukalle mistä äsken puhuttiin: missä tilanteessa osallistujat miettivät viimeksi tulevaisuutta. Kirjuri aloittaa kirjaamaan ylös keskustelua mahdollisimman tarkasti raportointipohjaan. Porukan koosta riippuen joko käydään läpi koko rinki tai jos osallistujaryhmä on iso, otetaan muutamia ajatuksia sen mukaan kuka haluaa jakaa.

Aloitetaan keskustelu alla olevista kysymyksistä. Fasilitaattori esittää kysymyksen ja jakaa puheenvuoroja. Jos on vaikeaa saada keskustelua käyntiin, hän voi kysellä ihmisiltä:

“Pekka, sulla oli paljon sanottavaa kun keskustelitte parin kanssa, haluaisitko jakaa meille muille?”

“Maisa, missä tilanteessa sulle tuli eteen tulevaisuuden pohtiminen? Mitä silloin tapahtui?”

“Mitä ajatuksia teille tulee mieleen siitä mitä Pekka kertoi?”

Kysymykset:

1. Mitä sana “tulevaisuus” ylipäänsä tuo teille mieleen? Apukysymyksiä: Kun mietit tätä sanaa, mietitkö omaa tulevaisuutta, jotain tiedekertomuksia tai elokuvia? Tai jotain ihan muuta? (Tulevaisuuden hahmottaminen ja merkitys)

2. Jos voisit valita yhden asian nykyisyydestä minkä muuttaisit tulevaisuudessa, mikä se olisi? Voi olla omasta elämästä tai yleisemmin maailmasta. (Tulevaisuuden hahmottaminen ja merkitys)

3. Jos mietit elämäsi 10 vuotta taaksepäin, mitä pidät isona muutoksena elämässäsi ja arjessasi? Mistä se johtuu? (Arki ja elämä Suomessa)

4. Millaista olisi hyvä arki tulevaisuudessa mielestänne? Mitä siihen kuuluu? (Arki ja elämä Suomessa)

5. Millaisia asioita ajattelet tarvitsevasi, jotta hyvä arki voisi toteutua? (Arki ja elämä Suomessa)

6. Mikä sinua huolestuttaa tulevaisuudessa? (Huolet, toivo)

7. Mikä tuntuu sinusta tulevaisuudessa hyvältä ja toiveikkaalta? (Huolet, toivo)

8. Miettikää jokin tilanne jossa olet kokenut voivasi vaikuttaa tulevaisuuteen. Mitä siinä tapahtui? (Toimijuus)

Syventävät kysymykset, joita voi käyttää lopuksi jos on aikaa ja keskustelu sujuu.

9. *Kun olit lapsi, millaiseksi ajattelit silloin tulevaisuuden, eli ajan jota nyt elät omassa elämässäsi tai yleisemmin? Mitä siitä toteutui, mitä ei? (Tulevaisuuden hahmottaminen ja merkitys)*

10. *Mikä sinut on yllättänyt viime vuosina? Omassa elämässäsi tai yleisemmin maailmassa, esim. uutisissa tai muussa? (Tulevaisuuden hahmottaminen ja merkitys)*

11. *Usein sanotaan: "on lottovoitto syntyä Suomeen". Mitä ajatuksia tämä sanonta teissä herättää? (Arki ja elämä Suomessa)*

12. *Muistatko tilannetta, jossa olisit suhtautunut tulevaisuuteen erityisen toiveikkaasti. Mitä siinä tapahtui? (Huolet, toivo)*

LOPPUHARJOITUS

(jos on aikaa ja tuntuu siltä, että harjoitus sopii ryhmälle)

Lopetetaan keskustelu pikkuhiljaa ja tehdään vielä lopuksi harjoitus, jossa "muistelemme" tulevaisuutta. Ottakaa vielä parit ja miettikää elämää 1-5 vuoden päähän, saat itse valita. Jotain hyvää on tapahtunut. "Muistele" miten tuohon hyvään tilanteeseen päädyttiin. (Toimijuus)

Otetaan pari nostoa ryhmästä muisteluista ja kirjuri kirjaa ne ylös.

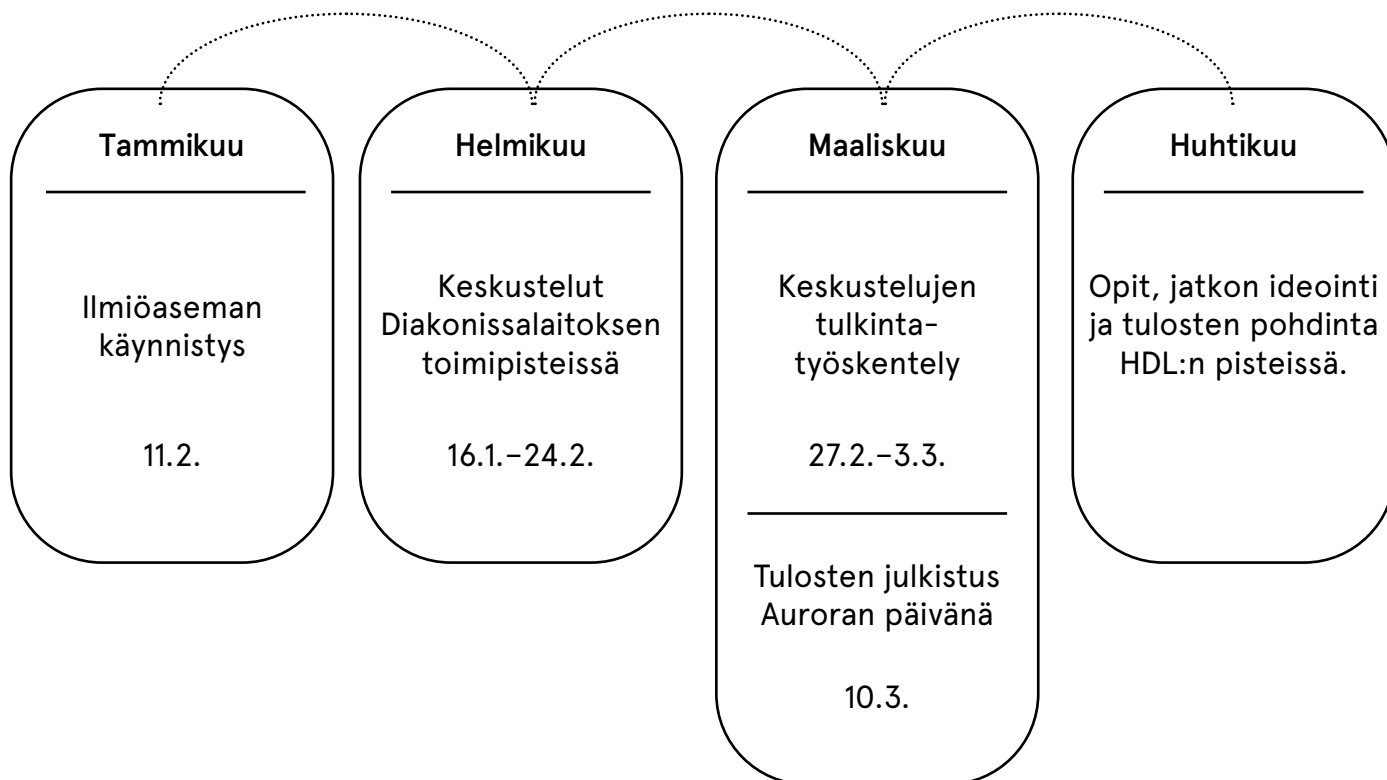
KESKUSTELUN LOPETUS (5 min.)

Aletaan lopetella keskustelua. Mitä ajatuksia keskustelu teissä herätti?

Fasilitaattori ottaa muutaman noston ryhmästä. Kirjuri kirjaa ylös. Fasilitaattori päättää keskustelun, esimerkiksi alla olevilla sanoilla:

Lämmin kiitos kaikille mukana olosta ja että annoitte aikaanne tälle keskustelulle! Tämä keskustelu oli osa keskustelutarjontaa, jonka avulla kerätään ajatuksia ja signaaleja tulevaisuudesta Diakonissalaitoksen asiakkailta. Tästä teidän sekä muiden ryhmien keskusteluista nousseet ajatukset kootaan yhteen. Ne lähetetään tutkittuna ja tiivistettynä pakettina suomalaisille päättäjille kuten valtionvarainministeriölle ja Diakonissalaitokselle, jotta sen työtä ja palveluja voidaan kehittää tulevaisuudessa. Kiitos!

TULEVAISUUSKESKUSTELUJEN AIKAJANA:

OHJEITA FASILITAATTORILLE

Fasilitaattorin on tärkeää luoda mukava ilmapiiri, jossa ihmiset kokevat voivansa vaihtaa ajatuksia arvostavasti ja turvallisesti. Keskustelussa ei ole "väärää vastauksia", eikä havaintoja tarvitse arvottaa laisinkaan. Tulevaisuus voi olla myös herkkä aihe ihmisille, jotka ovat kokeneet rankkojakin vastoinkäymisiä. Siksi fasilitaattoreiden ymmärrys ja herkkyys asiakkaidenne tilanteelle on keskustelussa onnistumisessa tärkeässä roolissa. Käytä olemassa olevaa osaamistasi ja kokemustasi rohkeasti hyödyksi.

Jos keskustelu jumiutuu, voit kohdistaa kysymyksiä ja pyytää ihmisiä kommentoimaan edellisiä puheenvuoroja. "Mitä ajatuksia sinulle heräsi siitä mitä Pekka sanoi?" tai jatkamaan kysymyksissä eteenpäin. Jos keskustelussa ajaututtaisiin konfliktiin tai epäkunnioittavaan sävyyn, voit muistuttaa pelisäännöistä. Jos keskustelu kävisi jollekulle liian raskaaksi, siitä voi poistua kesken. Huolehdi siinä tapauksessa tilanteen purkamisesta jälkikäteen.

Fasilitaattori aloittaa ja lopettaa keskustelun, pitää huolta että mahdollisimman moni pääsee ääneen ja vie keskustelua eteenpäin ajan puitteissa.

OHJEITA KIRJURILLE

Kirjuri on tärkeässä kuuntelijan ja havainnoijan roolissa, jotta saamme signaaleja kerättyä. Keskusteluoppaan liitteenä on raportointipohja. Kopio se omaan tekstinkäsittelyohjelmaasi. Kirjuri kirjaa keskustelua mahdollisimman tarkasti pohjaan. Tärkeintä on, että kunkin osallistujan ajatus saadaan talteen, aivan sanatarkkaa kirjaamista ei ole tarpeen tehdä. Aloita keskustelijan nimellä ja kirjaa keskustelijan ajatukset ja kommentit ylös. Erotta seuraava kommentti alkamaan selkeästi omalla rivillään kommentoijan nimellä.

Lähetä raportointipohja projektipäällikkö Maiju Lehdolle maiju.lehto@hdl.fi
24.2.2023 mennessä.

LOPUKSI JA YHTEYSTIEDOT

Keskusteluun tulevaisuudestamme ja ihmisarvoisesta elämästä tarvitaan ihan jokaista. Kiitos, että olet mukana!

Maiju Lehto

Projektipäällikkö
+358 50 575 3339
maiju.lehto@hdl.fi

Maija Hyle

Toimialajohtaja, yleishyödyllinen toiminta
+358 50 4341123
maija.hyle@hdl.fi

Elina Kiiski-Kataja

Tutkimusjohtaja, Ellun Kanat,
Diakonissalaitoksen kumppani hankkeen toteuttamisessa,
tulevaisuustyöskentely
+358 44 540 3367
elina.kiiski-kataja@ellunkanat.fi